

або Закордон нам допоможе

Світлана ФІЛОНЕНКО

Наші західні сусіди вирішили створити систему ефективного та етичного управління в органах самоврядування, яка ґрунтується на шести засадах: прозорості, нетерпимості до корупції, залученні громадян, передбачуваності, фаховості та підзвітності. Якщо у 2004 році проект «Прозора Польща» підтримали 15 гмін та один повіт, то вже через рік заявки на участь у ньому подали понад 400 гмін і повітів Польщі.

Нині процес реформування охопив більшість самоврядних громад Польської Республіки. Серед обов'язкових були такі вимоги: запровадження Карти послуг, ухвалення Етичного кодексу, нові принципи співпраці з неурядовими організаціями, прийняття на роботу співробітників виконкомів поза конкурсом, прозорість у формуванні місцевого бюджету та його видатків.

Запровадження стандартів публічної етики в місцевих органах та боротьба з корупцією — не данина моді. Насправді такі принципи мали б стати пріоритетом у роботі кожної самоврядної громади. Запропоновані у «Прозорій Україні» механізми розвивають самі себе. Прозорість не є вигадкою вчених. Це певне «ноу-хау» для політиків місцевого рівня, які зрозуміли, як потрібно працювати для громадян, щоб бути обраними ще раз.

У рамках вітчизняного Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» фактично ані райони, ані області не мають самоврядних повноважень, окрім делегованих. У Польщі гміни, повіти і воєводства — справді самоврядні організації. Цікавим є те, що Польща (на відміну від України) спочатку реформувала систему місцевого самоврядування, а потім підписала Європейську Хартію місцевого самоврядування.

Про актуальність запровадження в нашій державі програми «Прозора Україна», перспективи розвитку місцевого самоврядування, а також про досвід Польщі у цій царині йшлося у Києві на вересневій польсько-українській конференції у рамках проекту «Прозора Україна». Побудова етичного та ефективного самоврядування в Україні». Проект спільно здійснюють два партнери: Фондація розвитку місцевої демократії Польщі (FRDL) та Інститут демократії імені Пилипа Ор-

лика в Україні. Серед учасників конференції та запрошених гостей були знані діячі реформи самоврядування в Польщі та представники українського самоврядування, котрі ділилися досвідом і думками. Вони й далі спільно працюватимуть над різними аспектами реформи самоуправління в Україні.

Останнім часом українські органи самоврядування активно сертифікуються на ІСО (міжнародна система управління якістю). У тих, хто вже має сертифікати, діє чітко налагоджена система обслуговування громадян, коли людині не потрібно шукати того чи того чиновника, стояти в чергах. Достатньо звернутися до спеціальної служби, де розкажуть, куди потрібно звертатися, які надати документи і скільки часу знадобиться для розгляду певного питання. Йдеться саме **про послуги**, бо орган самоуправління над цим і працює: не керує, а надає послуги. Першим містом, яке пройшло сертифікацію, був Бердянськ. Тепер у нього з півтора десятка послідовників, серед яких Луцьк і Бориспіль.

На відміну від наших закордонних сусідів, нам не вистачає свідомих політичних рішень та їх системного впровадження. Місцеве самоврядування має бути підконтрольним урядовій адміністрації лише щодо законності власних дій, водночас місцева влада нестиме цілковиту відповідальність за свої рішення. Тому першим кроком великомасштабної реформи в країні повинна стати децентралізація влади й передача частини функцій на місце. Наступним — спроможність органів місцевого самоврядування ефективно реалізовувати надані повноваження. Як показує практика, навіть наявність достатніх фінансових ресурсів не є показником ефективності роботи місцевих чиновників.

Конференція проекту «Прозора Україна. Побудова етичного та ефективного самоврядування». 12–13 вересня, конференц-зал готелю «Братислава».

Під час роботи конференції була презентована двомовна (українсько-польська) інтернет-сторінка (www.prozora.org), такий собі громадський форум, який має стати передовсім місцем дискусії між учасниками проекту, фахівцями і всіма, хто не байдужий до долі власної країни. В рамках проекту «Прозора Україна» побудова етичного та ефективного самоврядування було оголошено конкурсний відбір експертів. За його результатами доберуть 60 осіб (по 2–3 із кожної області та АР Крим), для котрих у жовтні-листопаді цього року організують серію навчань (майстерень) в Україні та Польщі. Вони становитимуть основу команди громадянської акції «Прозора Україна», головна мета якої – удосконалення роботи органів місцевого самоврядування, підвищення ефективності надання ними управлінських послуг, співпраця з громадськістю, впровадження в повсякденну практику загальноєвропейських етичних принципів і, як результат, зменшення можливостей для корупції. Методичною базою під час здійснення української акції «Прозора Україна» для майбутніх експертів стане посібник, виданий по закінченні циклу майстерень. Однією з форм залучення громадськості передбачається також співпраця з неурядовими громадськими організаціями. Такі суспільні структури діють за принципом ініціативи «знизу», і цей факт не менше обурює пострадянську людину – навіщо щось робити, коли тобі особисто від цього немає жодного зиску? Не усвідомлюється поняття «суспільного блага», тобто такого, яке не може споживатися тільки однією людиною, – освітлення на вулицях, чисте повітря тощо. Переважає звичка, що влада повинна все зробити за нас.

Звісно, такі програми не можуть водночас змінити всю Україну, але вони «готують ґрунт і сіють зерно». Тому хочеться вірити, що взаємодія польських та українських партнерів принесе обоєбічну користь у реформуванні місцевого самоврядування і наблизить Україну до Європейського Союзу.

Едвард ЖЕДРЖЕВСЬКИЙ, засновник Фонду розвитку місцевої демократії (FRDL), професор:
– Якщо ми прагнемо інтегруватися в Європу, наші устрої повинні бути схожими. Наші суспільства в умовах комуністичного режиму не мали можливості розвивати атмосферу взаємної довіри між владою та спільнотою. Але відсутність громадянського суспільства не може бути причиною відмови від побудови прозорого самоврядування, бо тоді розвиток такого суспільства не почнеться ніколи. Місцеві громади мають зрозуміти, що самі несуть відповідальність за власне майбутнє та власні рішення, або їх відсутність.

Барбара ІМІОЛЧИК, голова правління FRDL:

– До України нас привело бажання поділитися позитивним досвідом програми «Прозора Польща», яка успішно стартувала кілька років тому. Набуваючи ширшого суспільного резонансу, вона реально сприяла вдосконаленню роботи органів місцевого самоврядування і навіть спричинила істотні законодавчі новації. До Києва приїхали представники чотирьох воєводств, де існують навчальні центри FRDL – Щецина, Кракова, Люблін, Варшава. Наш проект не намагається з кимось «воювати», але базується на бажанні людей, які хочуть працювати чесно та ефективно.

Пшемислав ФЕНРИХ, автор і співкерівник проекту:
– Вам нині варто якнайшвидше задіяти громадськість, насамперед через побудову прозорих процедур надання публічних послуг, залучення неурядових громадських організацій та розпочати широкую суспільну дискусію на тему етико-моральних засад місцевого самоврядування. Тобто потрібно почати тривалий діалог, передусім у засобах масової інформації, про певну культуру етичного управління з метою популяризації етичного самоврядування, спрямованого на громадянина. Відкрию секрет: програма «Прозора Польща» не була б такою успішною та масштабною, якби не підтримка місцевого видання «Газети Виборчої», яка виступила співорганізатором проекту. Цікаво, а яке українське національне видання змогло б узяти на себе інформаційне забезпечення «Прозорої України» і водночас не вимагало б жодної оплати?

Володимир ПАРХОМЕНКО, заступник директора департаменту місцевого самоврядування та адміністративно-територіального реформування Міністерства регіонального розвитку та будівництва:

– Чомусь вважається, що у місцевої влади на перший план завжди виходять проблеми фінансування, виборчої системи або територіальної основи. Насправді питання службової етики чиновника місцевої влади завжди на часі. Міністерством розроблена концепція розвитку державної регіональної політики, спрямована, зокрема, на децентралізацію повноважень публічної влади, готується нова адміністративно-територіальна реформа, яка передбачає створення оптимальної територіальної основи для місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади. Створюються умови для навчання та перепідготовки кадрів, здатних працювати в нових умовах із ширшим обсягом повноважень і відповідальності.

– Чомусь вважається, що у місцевої влади на перший план завжди виходять проблеми фінансування, виборчої системи або територіальної основи. Насправді питання службової етики чиновника місцевої влади завжди на часі. Міністерством розроблена концепція розвитку державної регіональної політики, спрямована, зокрема, на децентралізацію повноважень публічної влади, готується нова адміністративно-територіальна реформа, яка передбачає створення оптимальної територіальної основи для місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади. Створюються умови для навчання та перепідготовки кадрів, здатних працювати в нових умовах із ширшим обсягом повноважень і відповідальності.

Володимир ПАРХОМЕНКО, заступник директора департаменту місцевого самоврядування та адміністративно-територіального реформування Міністерства регіонального розвитку та будівництва:

– Чомусь вважається, що у місцевої влади на перший план завжди виходять проблеми фінансування, виборчої системи або територіальної основи. Насправді питання службової етики чиновника місцевої влади завжди на часі. Міністерством розроблена концепція розвитку державної регіональної політики, спрямована, зокрема, на децентралізацію повноважень публічної влади, готується нова адміністративно-територіальна реформа, яка передбачає створення оптимальної територіальної основи для місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади. Створюються умови для навчання та перепідготовки кадрів, здатних працювати в нових умовах із ширшим обсягом повноважень і відповідальності.

Анна РОМАНЕНЧУК

Солотвино: провалля ширшає на очах, а вода шукає вихід

Редакція журналу «Віче» продовжує відстежувати катастрофічну ситуацію, що склалася в селищі Солотвино на Закарпатті

17 вересня за дорученням голови Закарпатської облради Михайла Кічківського депутати, члени постійної комісії з питань екології та використання природних ресурсів облради, представники відповідних служб і управління облдержадміністрації вивчали на місці, як виконується рішення виїзної сесії «Про критичну ситуацію, що склалася на Солотвинському родовищі кам'яної солі та державному підприємстві стратегічного значення «Солотвинський солерудник» і шляхи виходу з неї».

Солотвинський селищний голова Юрій Ухаль розгорнув карту, на якій позначено всі шахти, а таких у селищі 9 (6 із них уже мають свої історію, свої іменні назви: «Кунекунда», «Крістіна», «Йосип», «Альберт» та ін.), штольні протяжністю 17,4 км, навіть підземні камери — «цельники», озера, центральний водоканал, очисні споруди тощо. Зав'язалася розмова. Йшлося про те, що за висновком Міністерства аграрної політики, котрий надійшов на адресу Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, зупинити процеси затоплення підземними водами гірничих виробок неможливо. У листі парламентського комітету до Закарпатської облради пропонується, щоб область розробила проект державної цільової програми.

Однак Закарпаття не має для цього відповідного ні науково-дослідного, ні фінансового потенціалу. Принаймні над проблемою Солотвина слід попрацювати науковій спільноті, гідрогеологам та геофізикам.

Юрій Ухаль повідомив, що нині виконком селищної ради складає списки будинків, яким через утворення провалів і стихійних водних артерій загрожує лихо. Мешканців треба відселити в безпечне житло. Нині тільки двом сім'ям запропоновано інші помешкання, які, щоправда, потребують ремонту.

Під загрозою доля двох п'ятиповерхівок, що в урочищі Чорний мочар.

Доки з'ясовуватимуть ситуацію, необхідно відродити штольні. Їх свого часу обслуговували 240 осіб. Мережа водовідвідних каналів, збудованих примітивним способом у давнину, працювала сотню років чітко. Якщо й виникали невеличкі підтоплення, а воду відводили в русло, яке вело в Тису. Шахти №8 і №9 мали вертикальні колодязі з насосами, що перехоплювали воду й виводили в ту ж штольню. Так було до 1992 року, коли вирішили зеконотити, звільнивши 80 осіб, що обслуговували ці тунелі. Після того ще й ще.

У 2006 році Тиса-штольня, яка обслуговувала сьому та восьму шахти, провалилася.

Нині на шахтній території п'ять безодень. У небезпечній зоні — об'єкти інфраструктури Солотвина, зокрема дві школи, лікарня, мережа централізованого водопостачання та водовідведення, лінія електромереж. А високовольтна лінія електропередач, яка живить шахту №8 та центральну частину селища, — у зоні інтенсивного карстоутворення.

Виїхавши на місце попередніх провалів, група від побаченого, без перебільшення, остовпіла. Провалля, що неподалік турбази «Ельдорадо», біля якої озеро, до слова, повністю висохло, ширшає на очах. Земля гуркоче, осипається, поглинаючи дедалі більшу площу. З-під провалін, як намальовані, визирають білі соляні пласти. Розірвані місцини вищипаних стежин сягнули за огорожу.

Група прямує до озера, яке три роки тому називали прісним, минаючи солоне — історичне, де закінчується територія виробки шахт. Спробували воду на смак, а вона... солоня. Саме ж озеро міліє. Отже, вода пішла в інший бік? А чи не вертається вона в шахту? — запитували себе присутні.

...Розмови не вщухали. Згадувалися часи, коли Солотвинська копальня кам'яної солі — одна з найбільших у Європі (наш край тоді входив до складу Угорщини) — забезпечувала третину надходжень до королівського бюджету. Солерудник цілковито належав угорській короні. Сіль у Солотвині видобували шах-

тарським методом, тоді як на Прикарпатті її отримували з ропи у варильнях. Першу шахту, до речі, назвали жіночим іменем — «Кунекунда» на честь доньки угорського монарха Бели IV. За переказами, у цю копальню Кунекунда, приїхавши сюди вперше, кинула обручку. Чи не тому всі провалля мають тут форму каблучки? Дай, Боже, аби їх поменшало.

— Шлейф соляних покладів тягнеться аж до Хуста, — розповідали обізнані учасники наради, — і, за даними експертів, має 700 мільярдів тонн запасів найкращої в Європі солі.

Солотвинська сіль справді унікальна, не містить шкідливих домішок, наприклад, гіпсу, тобто на 99 відсотків складається з чистого NaCl. Господь кинув до наших ніг безцінний скарб — білий кришталь.

...Хотілося побачити й Музей солерудника, де зберігаються інженерні карти, які можуть багато про що розповісти, зокрема про обсяги видобутку солі, місця прісної води, що є, як стверджують фахівці, загрозою для об'єкта. Та, на жаль, день добігав кінця.

Наприкінці вересня сюди приїдуть члени президії облради, яка має на меті розглянути виконання рішення її 17-ї сесії. Реалізації його з нетерпінням чекають мешканці не тільки Закарпатської, а й Тернопільської, Івано-Франківської, Львівської та інших областей України, туристи з Румунії, Угорщини, Польщі, Росії. Для них Солотвинські озера, ропя яких вважається високомінералізованою, слаболужною, хлоридонатрієвою лікувальною, стали Меккою, де можна було за півціни оздоровитися. Цього чекають і пацієнти алергологічних лікарень, котрих лікували в шахтних відділеннях, де їм дихалося легко, бо повітря стерильне, як в операційних. Цього чекають і жителі селища, чимала частина якого розташована над виробками шахти. А також усі закарпатці, родичам чи друзям котрих випало жити в обіймах соляної криниці, що її туристи називають «мертвим морем». Накликали?..

